

We Lwowie, dnia 7. grudnia 1906.

Aleg 33

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia
hodowli drobiu.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie z czynności swych, zmierzających do podniesienia chowu drobiu, złożył Wydział krajowy w roku zeszłym w sprawozdaniu z czynności Departamentu III., którego Wysoki Sejm nie załatwił.

Z zeszłorocznych uchwał budżetowych odnoszą się do sprawy hodowli drobiu dwie uchwały Wysokiego Sejmu, powzięte na podstawie sprawozdania i wniosków Komisji budżetowej przy sposobności rozpraw nad Rubryką X. budżetu wydatków funduszu krajowego na rok 1906 na posiedzeniu z 22. listopada 1905 r.

Wysoki Sejm uchwalił mianowicie kwotę 6.000 K na podniesienie chowu drobiu do dyspozycji Wydziału krajowego, załatwiając tem zarazem petycję krakowskiego Towarzystwa rolniczego o przyznanie temu Towarzystwu na szereg lat subwencji w kwocie przynajmniej 2.000 K rocznie.

Równocześnie zaś odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania petycję Rektora c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie i krajowego Towarzystwa chowu drobiu we Lwowie o gwarancję dla pożyczki z funduszy krajowych na budowę projektowanego zakładu chowu drobiu na terenie tej Akademii.

Działalność Wydziału krajowego na polu podniesienia chowu drobiu rozpada się na dwa główne działy, mianowicie na subwencyonowanie Towarzystw na tem polu pracujących i na działalność Wydziału krajowego we własnym zakresie czynności. Tak działalność Wydziału krajowego jak i Towarzystw, zdąża do podniesienia hodowli zapomocą tych środków, które omówiliśmy obszernie w sprawozdaniu w tym przedmiocie Wysokiemu Sejmowi w r. 1904 przedłożonym, w pierwszej linii więc zapomocą podnoszenia umiejętności hodowli, następnie za pomocą doboru, ustalenia i rozszerzenia w całym kraju odpowiednich ras drobiu. O ile w powyższych dwóch kierunkach sprawę hodowli drobiu w ostatnich latach znacznie u nas posunięto naprzód, o tyle mniej pomyślne rezultaty osiągnięto w dwóch innych kierunkach, w skład programu podniesienia chowu drobiu wchodzących, mianowicie na polu ochrony drobiu przed zarazami i organizacyi handlu drobiem i produktami drobiu, jak jajami i pierzem.

Tak oba krajowe Towarzystwa rolnicze jak i oba krajowe Towarzystwa chowu drobiu ogłosiły drukiem sprawozdania ze swych czynności na tem polu

Możemy więc ograniczyć się do zacytowania na tem miejscu najważniejszych dat z działalności, którą Towarzystwa te rozwijają przy pomocy subwencji państwa i kraju. Przeglądem tej działalności poprzedzimy też sprawozdanie z wykonania zacytowanej wyżej uchwały Wysokiego Sejmu, tudzież sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego na polu podniesienia chowu drobiu.

Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego łączy w utworzonej w r. 1904 sekcji chowu drobiu reprezentantów zarówno lwowskiego jak jarosławskiego Towarzystwa chowu drobiu, rozporządza też subwencją państwową na podniesienie chowu drobiu w swoim okręgu. Te dwie okoliczności zapewniają Towarzystwu gospodarskiemu kierownicze stanowisko w tej akcji we wschodniej i środkowej części kraju.

Celem ustalenia jednolitej akcji wypracowało Towarzystwo gospodarskie program działania, polegający na następujących zasadach: dawną myśl podziału kraju na strefy hodowlane zastępuje program dążeniem do utworzenia całego szeregu jednolitych terenów hodowlanych przez tworzenie w poszczególnych miastach filii Towarzystw chowu drobiu, które stanowiąby ogniska hodowli w danych okolicach. Filie te otrzymywałyby drób rozpiodowy z centralnych wzorowych zakładów chowu drobiu i rozdzielałyby go na stacyach zarodowych u poszczególnych swych członków. W ten sposób wywierałoby się wpływ na dobór, ustalenie i rozpowszechnienie ras właściwych. Dalszym punktem programu jest rozszerzenie wiadomości o racjonalnym chowie drobiu słowem, pismem i przykładem, a więc zakładanie fachowych szkół chowu drobiu, wprowadzenie nauki chowu drobiu do wszystkich szkół rolniczych i szkół gospodarstwa domowego, nauka wędrowna, rozszerzanie odpowiednich brozur i wydawnictw. Program zawiera wreszcie popieranie zakładów tuczenia drobiu, organizacyi handlu drobiem i jajami a w szczególności ułatwienie eksportu, zakładanie spółek dla chowu drobiu i handlu jajami, ułatwienie transportu drobiu i jaj i ochronę cłową krajowej hodowli.

W myśl tego programu, zajęło się Towarzystwo gospodarskie w pierwszej linii ustaleniem i rozpowszechnieniem rasy drobiu, naszym stosunkom najbardziej odpowiadającej. Za taką rasę uznało Towarzystwo oprócz kury krajowej, także kurę włoską i chińską, a to ze względu na to, że nadają się w naszym klimacie do równoczesnej produkcyi jaj i mięsa. Rozpowszechnienie tych ras nastąpić ma zapomocą tworzenia przy każdym Oddziale Towarzystwa gospodarskiego osobnej sekcji chowu drobiu, której członkowie otrzymywaliby drób tych ras na stacye zarodowe. Sekcye takie powstały już w Oddziałach gródecko-janowskim i drohobyckim, natomiast Oddział samborski utworzył u siebie filię krajowego Towarzystwa chowu drobiu.

Ożywioną działalność rozwinęło Towarzystwo gospodarskie na drugim polu swego programu, mianowicie na polu rozszerzania wiadomości o racjonalnym chowie drobiu. Towarzystwo zajęło się opracowaniem programu nauki chowu drobiu na kursach dopełniających w szkołach ludowych, który przedłożyło Radzie szkolnej krajowej. Zasiłkami z subwencji państwowej przyznanymi umożliwiło krajowemu Towarzystwu chowu drobiu we Lwowie wydawnictwo miesięcznika, sprawom chowu drobiu wyłącznie poświęconego, tudzież wydawnictwo całego szeregu specjalnych broszur z tego zakresu, umożliwiło dalej 8 uczniom odbycie kursu chowu drobiu w szkole chowu drobiu w Zielonej pod Rawą ruską, urządziło kursa wędrownie chowu drobiu dla ludności włościańskiej w powiatach stryjskim i żydaczowskim, nadało wreszcie 4 stypendya za granicę dla studyów nad chowem drobiu i organizacyi handlu drobiem i jajami.

W trzecim wreszcie kierunku programem objętym podjęło Towarzystwo gospodarskie następujące prace: Zwróciło się do c. k. Namiestnictwa o zbadanie zapomocą konsulatów warunków eksportu drobiu i jaj z naszego kraju, celem racjonalnego zorganizowania tego wywozu. Zwróciło się do c. k. Ministerstwa kolejowego o zaprowadzenie osobnych wagonów dla przewozu drobiu i o wydanie odpowiednich przepisów o opakowaniu drobiu. Uzyskało wreszcie ze strony c. k. Dyrekcyi poczt znieśnienie przepisu, wedle którego wolno było poryść

pocztą tylko każdą sztukę drobiu z osobna. Wedle nowego przepisu, wolno przesyłać pocztą trzy sztuki drobiu w jednym opakowaniu.

Przegląd działalności Towarzystwa gospodarskiego kończymy zestawieniem wydatków Towarzystwa na podniesienie chowu drobiu w r. 1905. Towarzystwo rozporządzało w tym roku subwencją państwową za r. 1905 w kwocie 8.000 K, nadto zaoszczędzeniem z r. 1904 i specjalną subwencją państwową na kursa gospodarstwie domowym i chowie drobiu razem z wymienioną subwencją państwową kwotą 11.000 K. Z tej kwoty przyznało Towarzystwo gospodarskie na projektowany wzorowy zakład chowu drobiu, przy Akademii weterynaryi we Lwowie 2.500 K, obu Towarzystwom chowu drobiu 3.200 K, na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“ 500 K, na wystawy w Jarosławiu, Złoczowie i Sanoku 1.100 K, na 4 stypendya dla zbadania hodowli drobiu i handlu drobiem i jajami zagranicą 1.600 K, na stypendya dla 8 uczennic szkoły chowu drobiu w Zielonej 1.200 K, na zakładanie kurników 500 K i na kursa wędrownie w powiatach stryjskim i żydaczowskim 400 K.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego popierał wyłącznie chów krajowej rasy kur „Zielononózek“, doszedłszy do przekonania, że rasa ta nadaje się najlepiej do chowu w naszych warunkach. Komitet dąży do tworzenia przy każdym okręgowym Towarzystwie rolniczem osobnych Sekcyj dla chowu drobiu. Organizacya ta przeprowadzona została dotychczas w okręgach sądeckim i brzeskim. W tym ostatnim okręgu powstało osobne „powiatowe Towarzystwo chowu kur“. Również w Tarnowie zawiązało się Towarzystwo chowu drobiu.

Komitet Towarzystwa rolniczego dąży na tej drodze do tworzenia większych rejonów hodowlanych, które wychowując jedną rasę „Zielononózek“, produkowałyby większą ilość jednolitego i uszlachetnionego materiału hodowlanego do dalszego szerszego chowu w danym rejonie. W tym celu zaopatrywał Komitet członków okręgowych sekcji względnie Towarzystwa chowu kur w doborowy materiał rozplodowy. Na ten też wyłącznie cel zużył subwencję państwową, która wynosiła w r. 1905 — 3.500 K.

Pierwsze Galicyjskie Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu pracowało w r. 1905, w dziesiątym roku swego istnienia w kierunku dotychczasowym. Dążyło tedy przede wszystkim do rozpowszechnienia w całym kraju użytecznego drobiu rasowego kilku wypróbowanych ras a to przez rozsyłanie jaj wylęgowych i żywych rozplodników bądź na stacye zarodowe, bądź drogą rozprowadzają. Towarzystwo urządziło w r. 1905 wystawę w Jarosławiu, która stwierdziła znaczny postęp na tem polu, a była zarazem świadectwem skutecznej pracy Towarzystwa. Wreszcie podjęto Towarzystwo pierwsze kroki w sprawie założenia wzorowego zakładu chowu drobiu w Jarosławiu, tudzież w sprawie zorganizowania Spółki, któraby dostarczała mięsa z królików na targi miast.

Liczba członków, wzrosła o 76 do 251, w tem czwarta część włościan, liczba zarodowych stacyj o 39 do 188 o 229 stadkach. Jaj wylęgowych rozesłano 3.193 sztuk. Wartość żywego inwentarza Towarzystwa reprezentuje kwotę 4.298 K. Dochody Towarzystwa wzrosły do 6.503 K 30 gr., przeszło w dwójnasób w porównaniu z r. 1904 (3.135 K), rozchody blisko w dwójnasób do kwoty 4.483 K 77 gr. (w r. 1904 — 2.361 K). Dla porównania zaznaczamy, że przed dziesięcioma laty, w r. 1895 liczyło Towarzystwo 91 członków, miało 7 stacyj zarodowych, 1392 K dochodu, a 1.030 K rozchodu.

Wydatki Towarzystwa przypadają w znacznej części na zakupno drobiu, królików, gołębi i jaj wylęgowych, tudzież na żywienie i podściółkę drobiu, wreszcie na koszta wysyłki drobiu i jaj. Wydatki na powyższe cele wynosiły w r. 1905 — 2.230 K, zatem połowę ogółu wydatków. Na uzupełnienie inwentarza martwego, jak koszuw, klatek i t. d. wydało Towarzystwo 294 K, na wystawę w Jarosławiu 500 K. Ogólne koszta wystawy tej wyniosły 2.811 K, pokryte własnymi dochodami i subwencjami ze strony państwa i kraju po 500 K, powiatu jarosławskiego i księżnej Czartoryskiej po 100, wreszcie miasta Jar-

sławia w kwocie 50 K. Na ogólne zaś dochody Towarzystwa w r. 1905 złożyły się subwencje: państwowa za rok 1905 w kwocie 1.400 K i reszta za rok 1904 w kwocie 400 K, razem 1.800 K, następnie subwencja krajowa za r. 1904 i 1905 po 700 K, razem 1.400 K, wkładki członków 1.034 K, ze sprzedaży drobiu 359 K i t. p.

Krajowe Towarzystwo chowu drobiu we Lwowie liczyło w r. 1905 wraz z 5 filiami w Brzeżanach, Sanoku, Stanisławowie, Starym Samborze i Złoczowie 631 członków. W ciągu r. 1900 przybyło 5 nowych filii, a to w Głogowie, Niepołomicach, Rzeszowie, Samborze i Schodnicy. Towarzystwo przedstawia więc związek 11 Towarzystw t. j. oprócz głównego Towarzystwa 3 filie w zachodniej, a 7 we wschodniej Galicji z ogólną liczbą 933 członków. W r. 1905 odbyły się wystawy w Starym Samborze, Złoczowie i Sanoku, w r. 1906 w Stanisławowie. Stacyj zarodowych miało Towarzystwo z końcem r. 1905 — 165, wartości 3.471 K. Wszystkie filie Towarzystwa rozwijają się prawidłowo. Nakładem Towarzystwa wychodzi ilustrowany miesięcznik „Hodowca drobiu“, a nadto wydaje Towarzystwo popularne broszury. Koszta wydawnictw Towarzystwa wyniosły w r. 1905 kwotę 2.435 K, pokryte ze sprzedaży, z prenumeraty, z subwencji specjalnych państwa i kraju po 500 K, a wreszcie z ogólnych funduszków Towarzystwa.

Ogólne dochody Towarzystwa wyniosły w 1905 — 8.296 K 34, w tem wkładki członków 1.779 K, dochód z wydawnictw 1.488 K, subwencje 4.800 K, (państwowa za r. 1905 w kwocie 1.800 K, z resztą za r. 1904 — 1.200 K, razem 3.000 K, krajowa 1.500 K, Oddziału złoczowsko-brodzkiego Towarzystwa gospodarskiego 300 K). Wydatki wyniosły 8.134 K 60 gr., w tem na zakupno drobiu 1.731 K, transport drobiu 297 K, wydawnictwa 2.435 K, zasiłki dla filii 1.904 K, zakupno wylegarni 400 K i t. p.

Sprawę założenia wzorowego zakładu chowu drobiu przy c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie przedłożyło Wysokiemu Sejmowi po raz pierwszy w r. 1904 Towarzystwo gospodarskie w petycji o podwyższenie subwencji rocznej na podniesienie chowu drobiu i o przyznanie jednorazowego zasiłku na założenie takiego zakładu. Petycję powyższą odesłał Wysoki Sejm uchwałą z 11. listopada 1904 r. do Wydziału krajowego do zbadania po przesłuchaniu krajowej Komisji dla spraw rolniczych.

W r. 1905 wniósł Rektorat c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie podanie do Wydziału krajowego o przyznanie pożyczki z funduszu krajowego na budowę takiego zakładu, preliminowaną wedle szczegółowych planów kosztem 41.300 K. Podanie poparło Towarzystwo gospodarskie, które przedłożyło projekt wyjednania dla pożyczki tej spłacalnej w 20 latach gwarancji ze strony kraju i opłacania rat amortyzacyjnych z subwencji corocznych państwa i kraju. Wreszcie na sesji jesiennej 1905 r. przedłożyło Wysokiemu Sejmowi krajowe Towarzystwo chowu drobiu wraz z Rektoratem tej Akademii petycję w tej sprawie, zapewniając, że koszta utrzymania tego zakładu pokrywałyby przede wszystkim dochody własne zakładu, uzupełniane w miarę potrzeby zasiłkami z dotacji Akademii weterynaryi i z funduszków Towarzystwa chowu drobiu.

Potrzebę takiego zakładu podniósł Wydział krajowy w sprawozdaniu w przedmiocie chowu drobiu, przedłożonem Wysokiemu Sejmowi w r. 1904, podniosła też Komisya gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego załatwiającem, uznała wreszcie Sekcja stała krajowej Komisji dla spraw rolniczych, której zdania zasięgnął Wydział krajowy w myśl zacytowanej uchwały Wysokiego Sejmu z r. 1904.

Stworzenie takiego zakładu stanowi jeden z podstawowych punktów i warunków urzeczywistnienia programu akcji, zmierzającej do podniesienia hodowli drobiu w kraju. Dwa główne zadania miałyby spełnić ten zakład: z jednej strony produkować dla celów hodowli wyborowy drób rozplodowy, z drugiej strony prowadzić studia nad właściwościami poszczególnych ras drobiu i chorobami drobiu w kraju. Bez takiego zakładu więc nie da się pomyśleć ani właściwy

dobór ras drobiu do chowu w naszym kraju ani należyta ochrona hodowli przed zarazami i chorobami. Produkując w wielkich rozmiarach wyborowy drób użytkowy, który rozchodziłby się następnie po kraju, wywierałby przede wszystkim zakład taki wpływ na podniesienie jakości drobiu, na ujednostajnienie ras, zaspokajałby coraz bardziej u nas wzrastający popyt za rasowym drobiem rozpłodowym, regulowałby wreszcie ceny takiego drobiu w kraju. Równocześnie zaś przeprowadzałby doświadczenia i badania naukowe, bezpośredni zarazem praktyczny cel mające. To ostatnie zadanie ułatwiałoby oparcie zakładu o Akademię weterynaryi z wszystkimi jej siłami i zasobami naukowymi. Z drugiej zaś strony służyłby ten zakład Akademii weterynaryi za pożądaną teren pracy i badań. Studya nad przyniotami użytkowymi poszczególnych ras drobiu, a więc nad ilością, jakością i ciężarem mięsa i jaj, nad nośnością, czasem składania jaj, wzrostu, wyśiadywania i wodzenia, nad wyzyskiwaniem karmy, tuczeniem, sztucznym wylęgiem i wychowem piskląt, konserwowaniem jaj z jednej strony, a studya nad chorobami zakaźnymi i niezakaźnymi drobiu, nad ich przyczynami i sposobami zapobiegania im i leczenia z drugiej strony — oto obszerne pole do pracy. Od jej wyników zależeć będzie w niemałym stopniu rozwiązanie zadania, podniesienia chowu drobiu w naszym kraju. Projektowany więc zakład byłby zarazem i wielkim zarodowym kurnikiem i stacją doświadczalną i szkołą teoretyczną i praktyczną chowu drobiu, słowem ogniskiem i podstawą całej akcji.

Według planu, wypracowanego na zamówienie krajowego Towarzystwa chowu drobiu przez architekta, prof. A. Weissa, a przez Rektorat Akademii weterynaryi Wydziałowi krajowemu przedłożonego, obejmowałby taki zakład budynki piętrowy oraz kurniki. W budynku mieściłyby się na parterze mieszkanie dozorczy, kancelarya z biblioteką i redakcyja fachowych wydawnictw, od tyłu ubikacye przeznaczone dla pomieszczenia sztucznych wylęgarni i matek (suszarek). Na pierwszym piątrze znajdowałyby się pracownia dla badania użytkowości poszczególnych ras drobiu oraz dla studyów nad chorobami drobiu, sala wykładowa dla kursów o chowie drobiu, składy jaj i karmy, muzeum zawierające przyrządy hodowlane, tablice, modele, okazy wypchane, preparaty i t. p. przedmioty, których już dziś niema gdzie pomieścić. Kurniki byłyby murowane, ogrzewane, z podwórkami, względnie z sadzawkami, zaopatrzonemi w siatki druciane.

Ogólny koszt wybudowania tego zakładu obliczony został na 41 300 K. Na pokrycie tych kosztów przeznaczyło Towarzystwo gospodarskie z subwencyi państwowej na podniesienie chowu drobiu za r. 1905 kwotę 2.500 K, a za rok 1906 kwotę 3.500 K, razem 6.000 K, pozostałaby tedy do pokrycia reszta w kwocie 35.300 K. Wydział krajowy postanowił więc przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie na ten cel kwoty 15.000 K z funduszu krajowego, płatnej w dwóch rocznych ratach rocznych w r. 1907 i 1908 po 7.500 K pod warunkiem, że c. k. Rząd przyzna na ten cel również 15.000 K. Resztę pokryłoby krajowe Towarzystwo chowu drobiu z własnych fundusów.

Na opisaną powyżej działalność Towarzystw przyznał Wydział krajowy następujące subwencye z funduszu krajowego :

W r. 1905 było do dyspozycji 3.200 K (t. j. kredyt przez Wysoki Sejm uchwalony i 200 K zaoszczędzenia z r. 1904). Z tej kwoty otrzymały Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu subwencyę w kwocie 700 K, a we Lwowie w kwocie 1 500 K na ogólne cele, a nadto Towarzystwo jarosławskie 500 K na urządzenie wystawy w Jarosławiu, a Towarzystwo lwowskie 500 K na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“.

W r. 1906 rozdzielił Wydział krajowy podwojoną na ten cel kwotę 6000 K w ten sposób, że Towarzystwo rolnicze w Krakowie otrzymało na cele podniesienia chowu drobiu w swoim okręgu trzecią część ogólnej kwoty t. j. 2.000 K, dwie trzecie zaś przypadło na Towarzystwa, przeważnie acz nie wyłącznie we wschodniej części kraju nad hodowlą drobiu pracujące. Z powyższej kwoty 4.000 K otrzymało Towarzystwo jarosławskie 1.000 a Towarzystwo lwowskie 2.500 K na ogólne cele, nadto zaś na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“ 500 K. Podstawą więc roz-

działu kredytu, przez Wysoki Sejm do rozporządzenia Wydziału krajowego uchwalonego był z jednej strony zwykły klucz 2 : 1 w stosunku okręgów obu krajowych Towarzystw rolniczych, w obrębie zaś okręgu Towarzystwa gospodarskiego stosunek liczby członków obu Towarzystw chowu drobiu, jarosławskiego i lwowskiego.

Wydział krajowy poparł też najusilniej podania Towarzystw o podwyższenie subwencji państwowych, które wzrosły też w porównaniu z r. 1905 na rok 1906 o kwotę 2.500 K. Subwencya na podniesienie chowu drobiu w okręgu Towarzystwa gospodarskiego wzrosła z 8.000 K do 10.000 K, a na analogiczną akcyę w okręgu Towarzystwa rolniczego z 3.500 K do 4.000 K.

Poza subwencyonowaniem działalności Towarzystw skupił Wydział krajowy swe czynności na tem polu na jednej przedewszystkiem, w danych warunkach zawsze jeszcze najważniejszej stronie zadania, mianowicie na podnoszeniu umiejętności hodowli w kraju. Do tego zmierzał Wydział krajowy przez urządzanie kosztem funduszu krajowego kursów wędrownych, przez nadawanie stypendyów z funduszu krajowego na kursa chowu drobiu w szkole chowu drobiu w Zielonej pod Rawą ruską i zagranicą, przez urządzanie specjalnych kursów chowu drobiu w szkołach, wreszcie przez zakupno sztucznych wylęgarni dla tych szkół i organizowanie na tej podstawie w tych szkołach stałej nauki przemysłowego chowu drobiu. Na działalność w powyższych kierunkach wydał Wydział krajowy w r. 1905 kwotę 3 334 K, analogiczne wydatki funduszu krajowego w r. 1906 wyniosą około 7.000 K. Wydatki te pokrywa Wydział krajowy z pozycyi 306 wydatków budżetu krajowego, przeznaczonych „na podniesienie wiedzy rolniczej“. Tak w r. 1905 jak w r. 1906 przewyższyły te ostatnie wydatki kwotę przez Wysoki Sejm przeznaczoną „na podniesienie chowu drobiu“, której Wydział krajowy użył w całości wyłącznie tylko na subwencye dla Towarzystw nad podniesieniem chowu drobiu pracujących.

Wydatki Wydziału krajowego w latach 1905 i 1906 na wędrowne kursa chowu drobiu wyniosą (rachunki jeszcze nie zamknięte) około 1.360 K. Kursy takie odbyły się w okręgu Towarzystwa rolniczego sądeckiego, w powiecie brzeskim i w Bachowicach pod Zatorem. Specyalne kursy chowu drobiu odbyły się w jesieni 1905 i 1906 r. w krajowej zimowej szkole rolniczej w Niewiarowie i na wiosnę r. 1906 w powiatowej szkole gospodyń wiejskich w Albigowej, kosztem 1.300 K. Sztuczne wylęgarnie zakupił Wydział krajowy dla wymienionej szkoły rolniczej w Niewiarowie, dla szkoły gospodyń w Albigowej i dla spółki włościańskiej dla chowu drobiu i handlu drobiem i jajami w Bachowicach pod Zatorem za 3.066 K. Na 16 stypendyów na kurs chowu drobiu w szkole chowu drobiu w Zielonej i na jedno stypendyum zagranicę dla asystenta tutejszej Akademii weterynaryi na zwiedzenie zagranicznych zakładów chowu drobiu wydał Wydział krajowy 3.700 K.

Prócz powyższych wydatków na nauczanie racjonalnej i postępowej hodowli przeznaczył Wydział krajowy, zgodnie z opinią Sekcyi stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, 1.000 K na subwencye dla przemysłowego zakładu chowu drobiu w Zielonej, na chów krajowej rasy kur.

Wymienione powyżej wydatki obejmują między innymi także koszta wędrownego kursu chowu drobiu w Bachowicach i koszta zakupna wylęgarni dla tamtejszej spółki włościańskiej, razem w łącznej kwocie półtora tysiąca koron. Spółka ta dla chowu drobiu i handlu drobiem i jajami zawiązała się wedle wskazówek udzielonych przez Biuro Patronatu dla Spółek oszczędności i pożyczek przy Wydziale krajowym. Jest to pierwsza w kraju spółka włościańska tego typu. Wydział krajowy nie skąpił jej pomocy fachowej przy zawiązaniu i w ciągu pierwszego roku bytu, urządził też w tym celu kurs chowu drobiu w tej miejscowości i zakupił dla niej wylęgarnię, upatrując w tej Spółce pierwszą próbę i wstępny krok na polu organizacyi w całym kraju podobnych włościańskich Spółek. Racjonalnie zorganizowana sieć takich Spółek ułatwiłaby w wysokim stopniu rozwiązanie trudnego i doniosłego problemu organizacyi produkcji i handlu drobiem i jajami. Od właściwego zaś rozwiązania tego zadania zależy niewątpliwie przyszłość tej ważnej gałęzi gospodarstwa krajowego.

Ostatnie dwa lata 1905 i 1906 dowiodły, że środki finansowe, na cele podniesienia chowu drobiu przez Wysoki Sejm do rozporządzenia Wydziału krajowego uchwalone nie wystarczają na pokrycie wydatków funduszu krajowego na ten cel poniesionych. W r. 1905 wyniosły te wydatki 6.334 K, przekroczyły więc preliminowaną na ten cel kwotę o 3.334 K. W r. 1906 wyniosą około 13.000 K, przekroczą więc podwojoną na ten cel kwotę 6.000 K o 7.000 K. Przekroczenia kredytu w r. 1904 i w r. 1906, pokrył Wydział krajowy z pozycji innej, przeznaczonej na podniesienie wiedzy rolniczej w kraju.

Wzrost wydatków na podniesienie chowu drobiu wyniknął z ożywienia działalności na tem polu tak Wydziału krajowego jak i poszczególnych Towarzystw. Wydział krajowy uważa za wskazane subwencyonowanie w przyszłości z funduszu krajowego działalności Towarzystw przynajmniej w dotychczasowej z rozciągłości. Dotacja więc roczna w kwocie 6.000 K, przez Wysoki Sejm na podniesienie chowu drobiu uchwałą z 11. listopada 1904 przyznana wystarcza za ledwie na subwencye dla Towarzystw. Wobec tego zmuszony byłby Wydział krajowy albo zrezygnować z wszelkiej samodzielnej na tem polu akcji i ograniczyć się wyłącznie tylko do subwencyonowania Towarzystw, albo też obciążać stałe wydatkami na chów drobiu inną pozycyę budżetu, przeznaczoną na podniesienie wiedzy rolniczej. Wydział krajowy uważa więc z tych powodów za konieczne podwyższenie dotacyi na podniesienie chowu drobiu przynajmniej o 3.000 K rocznie. Przedkłada też w tym duchu wnioski Wysokiemu Sejmowi.

Na podstawie powyższego sprawozdania wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia chowu drobiu.

2. Sejm a) uchwała dla krajowego Towarzystwa chowu drobiu we Lwowie nadzwyczajną subwencyę na budowę wzorowego zakładu chowu drobiu przy c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie w kwocie 15.000 K, płatną w dwóch równych ratach rocznych w r. 1907 i 1908 po 7.500 K, pod warunkiem, że c. k. Rząd przyzna na ten cel subwencyę państwową w tej samej conajmniej wysokości;

b) wstawia na ten cel kwotę 7.500 K tytułem pierwszej raty do Rubryki X. budżetu wydatków funduszu krajowego na r. 1907.

3. Sejm a) uchwała dodatkowy kredyt w wysokości 3.000 K na podniesienie hodowli drobiu do rozporządzenia Wydziału krajowego oprócz stałej subwencyi rocznej w kwocie 6.000 K, na ten cel przeznaczonej w myśl uchwały sejmowej z 11. listopada 1904;

b) wstawia powyższą kwotę 3.000 K do Rubryki X. wydatków funduszu krajowego na r. 1907.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy.

St. Budeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

